

Jak ověřit pravost investičního slitku zlata?

Jednoduše řečeno

Pro přesné ověření se musí slitek přetavit nebo významně porušit. Jinak lze (bez plastového obalu) pouze orientačně stanovit složení povrchu slitku.

Stručná fakta

- potvrzení hmotnosti a ryzosti jakéhokoli (tedy i investičního) slitku provádí Puncovní úřad (PÚ) pouze tak, že slitek přetaví, odebere vzorek k chemické analýze a nový výsledný slitek označí vyraženým úředním znakem a opatří úředním dokladem o hmotnosti a ryzosti slitku;
- cena přetavení a stanovení ryzosti je dána hmotností položky, viz Sazebník poplatků (<http://www.puncovniurad.cz/cz/sazebnik.aspx>), oddíl VII;
- platnost vystaveného úředního dokladu: viz např. úřední deska PÚ, elektronicky i na webu úřadu (<http://www.puncovniurad.cz/cz/deska.aspx>);
- orientačně lze stanovit pouze ryzost určité povrchové vrstvy, jejíž hloubka závisí na mnoha technických okolnostech. Stanovení ryzosti povrchové vrstvy přes neporušený plastový obal je zásadně zatíženo významnou chybou, někdy i nemožné;
- dost dobrá orientační kontrola je stanovení měrné hmotnosti slitku. Tu si mohou provést sami zájemci na základě informací zveřejněných např. na webu PÚ, konkrétně http://www.puncovniurad.cz/cz/doc/31_Urcovani_hustoty_materialu_verej.pdf. Jsou tam uvedeny i měrné hmotnosti běžných materiálů včetně klenotnických.

Komentář

Žádná dostupná analytická metoda nedovoluje přesně prozkoumat složení celého slitku bez jeho porušení. PÚ může některou z metod, které má k dispozici, zjistit pouze složení povrchové vrstvy předloženého slitku. Hloubka vrstvy, do níž např. rentgenfluorescenční spektroskopie "vidí", závisí na mnoha faktorech a liší se případ od případu.

Předložený slitek může být nehomogenní, a tak povrchová vrstva nemusí odpovídat celkovému složení předmětu. PÚ si vlastním přetavením za standardních podmínek zajistí homogenitu a po standardním odebrání vzorku a chemické analýze určí přesné složení slitku (obvykle se stanovuje pouze ryzost). Až po takovém postupu může slitek označit (je to úřední znak, nikoli punc - ten termín se používá pro jiná označení) a vystavit doklad zaručující hmotnost slitku a jeho ryzost. Obvykle je doklad zataven se slitkem a zbytky zlata po analýze do bezpečnostního plastového sáčku, který zaručuje, že se doklad týká právě tohoto slitku. V některých případech, zvláště při přetavení pro firmy, se používá jiného způsobu identifikace slitku i zabalení při výdeji. Identita většího slitku je prokazována údaji, které jsou na něm vyraženy (ryzost materiálu, hmotnost a pořadové číslo slitku a znak PÚ udávající i pracoviště).

Stejný postup se používá jak na zlomky zlatých slitin a na dentální slitiny, tak i na slitky prezentovaný jako investiční zlato. Pokud si někdo chce ověřit, že investiční slitek, který koupil, obsahuje uváděné množství zlata, ztrácí samozřejmě po postupu, který jako jediný možný PÚ připouští, charakter oné cihličky investičního zlata. Má ale v ruce důkaz o tom, kolik zlata slitek obsahuje. Cena zlata, kterou mělo v investičním slitku, se ztrátou vzhledu a charakteristiky investičního slitku o něco sníží (odhad: asi o několik procent), ale nejde o fatální ztrátu.

Určení měrné hmotnosti (hustoty) slitku je možnost, jak se slušnou pravděpodobností odhalit nějaký zásadní problém v pravosti nebo alespoň v celistvosti slitku (bublina by například neměla být ve slitcích investičních). V pozitivním smyslu hustota velmi dobře vypovídá o slitku s vysokou deklarovanou ryzostí (např. 99,9 %): pokud vyjde hustota kolem $19,3 \text{ g/cm}^3$, je pravděpodobné, že jde opravdu o ryzé zlato, materiálů s podobnou charakteristikou je velmi málo a ještě se s nimi dost obtížně zachází.

Ve výjimečných případech některá pracoviště PÚ přijmou slitky k přibližnému určení ryzosti. Zákazník je informován, že se jedná u pouhé testování povrchových částí slitku a nevádí mu to, protože si odléval slitek sám a je přesvědčen, že je homogenní. Pak mu testování povrchové vrstvy přinese potřebnou informaci. PÚ ovšem v tomto případě neposkytuje úřední doklad o ryzosti slitku.